

Een kind- en gezinsvriendelijk gemeente Nijkerk 2019-2023

We willen dat
Nijkerkse kinderen en
jongeren opgroeien in
een veilige omgeving
met een goed sociaal
netwerk.

Inhoud

Jeugdprogramma, een nieuwe kijk!	pagina	3
Waarom dit programmaplan?	pagina	4
Totstandkoming van het Jeugdprogramma	pagina	6
Implementatie van de programmalijnen	pagina	7
Leeswijzer	pagina	8
1. Fysiek en mentaal gezond		
1.1 Landelijke trends en ontwikkelingen	pagina	11
1.2 Thema's Fysiek en mentaal gezond		
I. Gezonde leefstijl wat betreft voeding en beweging		
II. Sociale weerbaarheid en zelfvertrouwen		
III. Aandacht voor gezonde lichaamshouding en voldoende rust en slaap		
IV. Alcohol-, drugs- en rookvrij opgroeien		
2. Ontwikkelingskansen kinderen		
2.1 Thema's Ontwikkelingskansen kinderen	pagina	19
I. Vroegtijdig voorkomen en aanpakken van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen		
II. Alle Nijkerkse kinderen gaan naar school en behalen waar mogelijk hun startkwalificatie		
III. Er is in de gemeente Nijkerk een dekkend netwerk aan voorzieningen aanwezig om goed passend onderwijs mogelijk te maken		
IV. De verbinding en de aansluiting tussen onderwijs, economie en arbeidsmarkt wordt verstevigd		
3. Meedoen en meedenken		
3.1 Thema's: Meedoen en Meedenken	pagina	25
I. We willen kansen creëren voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen om te participeren in de samenleving en zich te ontwikkelen		
II. We zetten in op preventie en vroegsignalering van financiële problemen die 'meedoen' belemmeren		
III. Er wordt een structuur gevonden waardoor participatie meerjarig geborgd is		
4. Gezinsvriendelijke ondersteuning		
4.1 Trends en ontwikkelingen	pagina	31
4.2 Thema's Kind en gezinsvriendelijk Nijkerk		
I. Inzetten op preventie inclusief opvoedondersteuning		
II. Beter toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen		
III. Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien		
IV. Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden		
V. Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt		
Begrippen & toelichting	pagina	36
Bijlage 1 Speerpunten	pagina	39

Jeugdprogramma een nieuwe kijk!

Na de overheveling van verantwoordelijkheden en financiering naar gemeenten in 2015 (de transitie), waarbij het er om ging de overgang van deze decentralisatie goed te laten verlopen, is de tijd aangebroken om de inhoudelijke verbetering en vernieuwing verder vorm te geven (de transformatie). Inwoners moeten eenvoudig de weg weten naar hulp en steun. In Nijkerk noemen we 'transformatie' gewoon 'vernieuwing'.

Ouders zijn de belangrijkste personen voor hun kinderen. De anderen zijn slechts voorbijgangers. Dat maakt dat het eigenaarschap van ouders voor dit plan een belangrijke opgave is. Er zullen natuurlijk bij de uitwerking in jaar-activiteitenplannen keuzes gemaakt moeten worden, zoveel als mogelijk samen met de ouders en jeugdigen die het aangaat en verdere stakeholders.

Het succes van het meerjarenplan is dus niet alleen afhankelijk van de inzet van de gemeente, maar van bereidheid vanuit de samenleving om actief te zijn voor de jeugd.

De opgave binnen het jeugdbeleid is vernieuwen!

Het gaat om de omslag van complexe en verkokerde ondersteuning aan gezinnen veraf, naar eenvoudige, integrale en preventieve ondersteuning dichtbij. De kern van de transformatie is dat de toeleiding voor inwoners helder geregeld is en we door de interventieniveaus heen de beweging van zwaar naar (meer) lichte vormen van hulp en voorzieningen willen zien. Dat betekent dat de huidige categoriaal, veelal op interventieniveau georganiseerde vormen van hulp en zorg, doorbroken moet worden. Daartoe moet ook de gemeente ontschotten binnen haar beleidsprogramma's en uitvoerende taken. De nieuwe begroting is daarop al ingericht door middel van de vijf programma's. Binnen het sociaal domein wordt aan de hand van de levenslooptlijn inzichtelijk wat de inwoner nodig heeft, voor een kind- en gezinsvriendelijk Nijkerk! Door bijvoorbeeld de wetten op de levenslijn te plaatsen wordt dit samenspel schematisch inzichtelijk gemaakt (pagina 4). Daardoor kunnen we het beter met elkaar, stakeholders en inwoners, bespreekbaar maken om met elkaar te doen wat goed en nodig is voor de Nijkerkse jeugd. De gemeente, inclusief haar gebiedsteams, ziet het binnen het taakgebied Jeugdwet/Wmo als haar opdracht de zelfredzaamheid van de inwoners van Nijkerk te behouden, bevorderen of vergroten. De gemeente streeft daarbij naar volledige zelfredzaamheid.

Vanuit de Nijkerkse samenleving zijn de volgende aandachtspunten aangedragen:

- dat er een visie op ouderschap en hun eigenaarschap bij uitvoering van jeugdprogramma's moet zijn;
- dat het goed blijft gaan met die Nijkerkers waarmee 't goed gaat. We willen een omslag van probleem naar oplossing, denken van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag;
- het informeren over en het creëren van de randvoorwaarden voor een gezonde leefstijl;
- dat ervaringsdeskundige kinderen, jongeren en ouders op alle niveaus kunnen meedoen, van hun eigen hulpproces tot en met gemeentelijk beleid;
- bij probleemoplossing worden allen die kunnen bijdragen aan de oplossing vroegtijdig betrokken (Nijkerkse sociale route);
- dat handelen vanuit de bedoeling van de wet en de door de raad gestelde kaders voorop staat, inclusief snelheid van handelen. En niet het handelen vanuit processen, producten of systemen;
- dat het ondersteuningsaanbod nóg slimmer kan en dat er inzicht komt in de effectiviteit van de ingezette hulp;
- dat veel aandacht nodig is voor de huisvestingsproblematiek van jongeren/jongvolwassenen;
- aandacht van de veranderende wereld (ICT, internet enz.) voor de jeugd en de betekenis daarvan voor hun ontwikkeling thuis, op school en bij problemen;
- bevorderen van een beweging van (nog meer) samenredzaamheid om ook op lange termijn een vangnet in stand te kunnen houden.

Waarom dit programmaplan?

Drie jaar nadat de verantwoordelijkheden voor Jeugd zijn overgeheveld naar de gemeente, heeft de gemeente Nijkerk de balans opgemaakt met inwoners en betrokken partijen. Waar staan we nu? En wat is er de komende jaren nodig om een 'kind- en gezinsvriendelijk Nijkerk' te realiseren? Via de dialoog 'Samen aan Zet' is er al veel informatie opgehaald bij inwoners. De gemeente bouwt hier onder andere via de bijeenkomsten dit voorjaar graag op voort en belicht via dit programma thema's en speerpunten die noodzakelijk zijn voor de nodige transformatie.

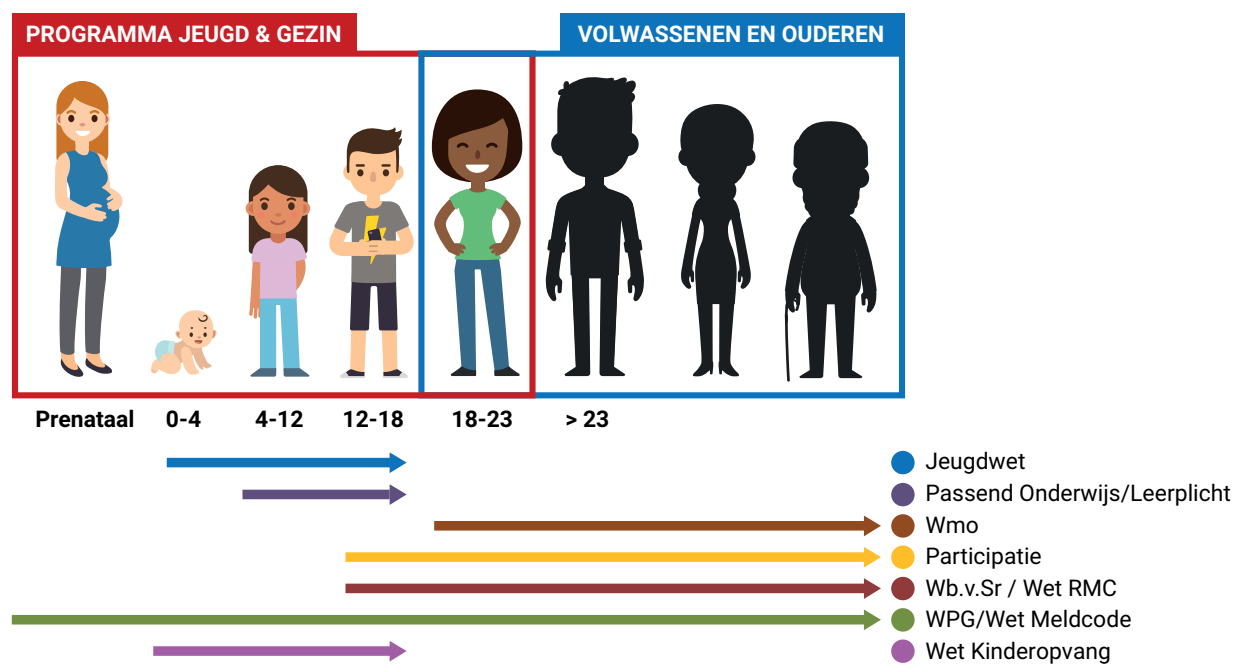
Aan de gemeente zijn in het sociale domein vanuit verschillende wetten taken en verantwoordelijkheden gegeven. Zoals de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet Kinderopvang. Vaak ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een wet die jeugd betreft niet bij de gemeente, zoals de Wet Passend Onderwijs bijvoorbeeld. De taken worden altijd samen met externe partners en inwoners vormgegeven. Bijvoorbeeld de afstemming tussen Jeugdhulp en Passend Onderwijs. In dat complexe geheel vervult de gemeente een regisserende rol. Door met elkaar vanuit de verschillende invalshoeken van wetgeving naar 'jeugd' te kijken, kunnen we meer samenhang in het beleid aanbrengen en knelpunten in de uitvoering aanpakken en oplossen. Dit programma belicht de verbinding tussen de verschillende domeinen en geeft daarmee een overzicht van het totale ambitieniveau voor Nijkerk dat in de afgelopen jaren ontstaan

is vanuit de onderstaande invalshoeken:

- ambities vanuit regionale samenwerkingsverbanden, zoals Jeugdhulpregio Foodvalley, FrisValley, Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden;
- ambities die zijn omschreven en vastgesteld naar aanleiding van het dialoogtraject Samen aan Zet. Er zijn veel nieuwe initiatieven in ontwikkeling, die de komende jaren verder lokaal worden uitgerold of al zijn gestart;
- landelijke trends en ontwikkelingen en taken en verantwoordelijkheden die voortkomen uit nieuwe wet- en regelgeving binnen het sociale domein.

We kijken naar de gemeenschappelijke deler van de verschillende beleidsterreinen en geven deze weer aan de hand van de levenslooptijl. In onderstaande afbeelding wordt de van toepassing zijnde wetgeving gekoppeld aan de levenslooptijl.

Figuur 1: Levenslooptijl Jeugdprogramma

Dit levert een integrale benadering op. We spreken over een integrale benadering als we de samenhang belichten vanuit de verschillende domeinen ter bevordering van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid voor de jeugd en gezinnen in de gemeente Nijkerk (zie figuur 2). Het bestaande beleid vanuit alle verschillende domeinen en de daaraan gekoppelde initiatieven/activiteiten blijven gehandhaafd, maar worden in dit

programma niet specifiek benoemd. Dit is geen alomvattende nota die alle beleidsterreinen uitputtend beschrijft, maar geeft programmatische hoofdlijnen en thema's aan, die door de vakspecialisten en de samenleving zijn geprioriteerd. Door deze integrale benadering maken we een eerste aanzet tot de transformatie die nodig is voor jeugd en gezin. De uitwerking vindt plaats in de jaar- en activiteitenplannen.

Figuur 2: Integrale benadering vanuit de verschillende wetgeving binnen het sociaal domein

Totstandkoming van het Jeugdprogramma

Voor de totstandkoming van het jeugdprogramma is er gekozen om te werken met het BOB-model van de gemeenteraad. BOB staat voor Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming.

Fase 1: Beeldvorming

In deze fase is er teruggekeken op het vastgestelde beleid en de resultaten daarvan. Hiervoor werden cijfermatige bronnen verzameld en geanalyseerd door de projectgroep Jeugd (beleidsadviseurs binnen het sociaal domein). Naast de cijfermatige bronnen is er gekeken naar de kwalitatieve informatie die de afgelopen jaren door de gemeente is opgehaald. Zo is er onder andere gekeken naar de input die is opgehaald uit het project Samen aan Zet, Jeugd aan Zet en de wijkgesprekken (onderwijs/jeugd). De beleidsadviseurs hebben op basis van de cijfermatige bronnen, kwalitatieve informatie en lopende trajecten gekeken naar de gemeenschappelijke doelen tussen de verschillende beleidsterreinen. Dat heeft geresulteerd in een eerste aanzet in het benoemen en prioriteren van thema's voor het jeugdprogramma.

Fase 2: Oordeelsvorming

Ter voorbereiding op de fase Oordeelsvorming is er door de projectgroep Jeugd een stakeholderanalyse gemaakt. Op basis van deze analyse zijn de stakeholders benaderd om mee te denken over de programmalijnen voor jeugd en gezin. De projectgroep is langs gegaan bij de Sociaal Domeinraad Nijkerk, Sociaal beraad Hoevelaken, LEA en het Jeugd en Jongerenwerk (avond voor de jeugd). Naast het betrekken van de bovengenoemde partijen heeft de projectgroep twee bijeenkomsten georganiseerd voor de samenleving.

Tijdens de eerste bijeenkomst lag de focus op het verifiëren van de bevindingen en de aangedragen thema's van de beleidsadviseurs. Op deze avond is er ook actief gevraagd naar eventuele blinde vlekken binnen het beleid van de gemeente rondom jeugd en gezin. De tweede bijeenkomst stond in het teken van verdieping. Op beide avonden was er veel positieve betrokkenheid en goede inbreng van de deelnemers. De keuze voor de programmalijnen en de speerpunten binnen dit Jeugdprogramma zijn gebaseerd op de inbreng van de deelnemers aan de bovengenoemde avonden.

Terugblik bijeenkomsten Jeugdprogramma

Betrekken van de Nijkerkse jeugd en jongeren

Stichting Jeugd- en Jongerenwerk gemeente Nijkerk heeft de projectgroep voor participatie van Nijkerkse jeugd in dit proces ondersteund. Zo is er door het jongerenwerk een enquête uitgezet onder de jongeren om te reageren op de programmalijnen. Daarnaast is er een aparte avond georganiseerd om met de jongeren in gesprek te gaan over de aangedragen thema's. Ondanks alle pogingen is het programma hoofdzakelijk door volwassenen tot stand gekomen. De jongeren hebben naar vermogen geparticipeerd. Dit is ook realistisch, omdat uit onderzoek blijkt dat jongeren zich eerder betrokken voelen bij een onderwerp op het moment dat het concreter wordt en het aansluit bij hun beleevingswereld. Waar we naar toe willen is dat in de verdere doorontwikkeling van dit plan de jongeren worden bevraagd en zij op een vanzelfsprekende wijze ook meedoen.

Fase 3: Besluitvorming

In deze fase hebben we aan de deelnemers gevraagd om te reageren op het conceptprogramma 'Kind- en gezinsvriendelijk gemeente Nijkerk 2019-2023'. We hebben van de deelnemers waardevolle input gekregen en de reacties verwerkt. Voor de jongeren van Nijkerk is er een aparte bijeenkomst gehouden in het jongeren centrum Chill Out. De programmalijnen zijn met de jongeren doorgenomen en de jongeren hebben als belangrijkste speerpunt aangegeven dat ze graag meer verbinding zien tussen het huidige vrijetijdsaanbod van de scholen (buitenschoolse opvang), sportverenigingen en de wijkactiviteiten.

Implementatie van de programmalijnen

Dit meerjarenprogramma geeft op hoofdlijnen meerjarig de richting aan met de kennis van nu. Het vraagt om uitvoering en vooral ook nadere concretisering van de thema's en genoemde speerpunten. Deze uitwerking is niet in dit plan opgenomen.

Dat kan ook niet: de maatschappij is immers volop in beweging. Daar zal dus flexibel op ingespeeld moeten kunnen worden gedurende de programmaperiode. Vandaar dat gekozen wordt voor concretisering in een jaarplancycclus, met een jaarlijks vast te stellen jaar- en activiteitenplan. Daarin staat aangegeven wat voor dat jaar binnen het jeugdprogramma prioriteit geniet. We gaan tijd ramen om de programmalijnen, daaraan gekoppelde thema's en speerpunten te concretiseren naar meetbare doelstellingen voor de jaarplannen. Er zal daarvoor planmatig en doelgericht gewerkt kunnen worden aan de geformuleerde activiteiten. De samenleving wordt hier goed bij betrokken, met name jongeren en ouders.

De uitvoering van het jaar- en activiteitenplan komt tot ontwikkeling langs twee lijnen:

1 – Het samen leren als vliegwiel voor verandering.

Daarbij wordt de basis al doende op orde gebracht. Er worden verder verbindingen gelegd, lokaal en regionaal: een netwerk in een lerende omgeving. Deze zullen gaan werken als een hefboom voor de beoogde verandering.

2 – De uitwerking van de thema's en speerpunten in de plannen en projecten werken als versnellers voor beoogde veranderingen.

Deze worden in het jaaractiviteitenplan smart geformuleerd. Dat vereist activiteit-gerichte indicatoren over het bereik, gebruik en resultaat van onze inzet. De uitvoering van het jaarplan wordt gemonitord, zodat bijsturing mogelijk is, aanpak en resultaten goed geëvalueerd kunnen worden en bij te stellen zijn voor het volgende jaar. Cijfers werken hierbij als een stoplicht: zij geven een signaal af wanneer verwachtingen gaan afwijken van gerealiseerde cijfers. Zo'n signaal is aanleiding om met elkaar oorzaken te onderzoeken en indien nodig activiteiten bij te stellen. Monitoring is niet alleen een zaak van tellen, maar zeker ook van vertellen: de cijfers geven aanleiding om met elkaar in gesprek te gaan of we met activiteiten bereiken wat we willen. Zo vormen de gereedschappen 'monitoring' en 'communicatie over de voortgang en resultaten' het kompas voor meerjarig veranderen. Transparantie van processen en communicatie tussen partijen, zoals ouders en jongeren, onderwijs, gemeente en ondernemers, werken als motivator voor de veranderingen.

Dat transformatie in een gedecentraliseerde omgeving een zaak is van lange adem, kunnen we leren van voorbeelden uit andere landen die ons voorgingen in dit traject.

Link film terugblik:

https://www.nijkerk.eu/inwoners/jeugdprogramma_43454/

Leeswijzer

Vanuit een integrale insteek gezien zijn er vier programmalijnen gedestilleerd. Daarin hebben we met de samenleving de focus aangebracht door het benoemen van thema's en speerpunten. De speerpunten zijn op hoofdlijnen omschreven en de concretisering hiervan vindt plaats in de afzonderlijke jaarplannen van de gemeente, zodat deze actueel zijn en flexibel in kunnen spelen in een veranderende omgeving. Doen wat nodig is voor de jeugd! De volgende uitgangspunten zijn opgenomen in de programmalijnen:

- we kijken vanuit het perspectief van positieve gezondheid en positief opgroeien naar de mentale- en fysieke gezondheid en de omgevingsfactoren rond het kind en gezin;
- het programma bouwt voort op de bij de "Samen aan zet" ingeslagen weg;
- we kijken naar de rechten van het kind. De kinderrechten zijn een catalogus van alles wat jeugd en jongeren nodig hebben in hun groei naar volwassenheid. De leeftijdsgrens ligt daarbij op 23 jaar;
- de door de raad in 2014 vastgestelde '15 principes voor de verandering van het Sociaal Domein' gelden onverkort.

Ouders "Opvoeders"

Opgroeien in een veilige omgeving met een goed sociaal netwerk

Ontwikkelingskansen kinderen

Kinderen en jongeren kunnen meekomen op school en hun talenten en idealen ontwikkelen.

- Vroegtijdig voorkomen en aanpakken van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen.
- Alle Nijkerkse kinderen gaan naar school en behalen waar mogelijk hun startkwalificatie.
- Er is in de gemeente Nijkerk een dekkend netwerk aan voorzieningen aanwezig, om goed passend onderwijs mogelijk te maken.
- De verbinding en de aansluiting tussen onderwijs, economie en arbeidsmarkt wordt verstevigd.

Gezinsvriendelijke ondersteuning

Kinderen en jongeren + ouders worden snel en dichtbij en in vertrouwde veilige omgeving geholpen.

- Inzetten op preventie inclusief opvoedondersteuning.
- Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen.
- Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien.
- Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden.
- Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt.

Meedoen

Kinderen en jongeren denken mee op thema's en hebben invloed op hun leven.

- Inkomensondersteuning: kansen creëren voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen om te participeren in de samenleving en zich te ontwikkelen.
- Preventie armoede en schulden: extra inzet op preventie en vroegsignalering van financiële problemen die 'meedoen' belemmeren.
- Er wordt een structuur gevonden in de samenleving waardoor participatie meerjarig geborgd is.

Fysiek en mentaal gezond

Kinderen en jongeren zijn gelukkig en zitten lekker in hun vel.

- Stimuleren van een gezonde leefstijl wat betreft voeding en beweging.
- Inzetten op een goede sociale weerbaarheid van jeugdigen.
- Aandacht voor gezonde lichaamshouding en voldoende rust en slaap.
- Bijdragen aan alcohol-, drugs- en rookvrij opgroeien van jeugd.

Focus!

- KOPP kinderen, Lage SEGV (SES), jonge mantelzorgers, statushouders en LvB.
- Verbinding voorliggend veld.
- Ruimte voor diversiteit en identiteit.
- Communicatie en bekendheid lokaal en regionaal aanbod jeugd.

Focus voor het ruimtelijk domein

Voldoende speelvoorzieningen en toezicht in de wijk en veilige buurt.

1. Fysiek en mentaal gezond

Nijkerkse kinderen en jongeren zijn gelukkig en zitten lekker in hun vel

Het bevorderen van gezondheidsvaardigheden is één van de gemeentelijke taken die voortvloeien uit de Wet publieke gezondheid (Wpg). Gezondheid wordt hierbij opgevat als het aanpassingsvermogen van mensen om met uitdagingen in het leven om te gaan, ook wel positieve gezondheid genoemd. Volgens de lokale cijfers van de GGD gaat het heel goed in Nijkerk met de kinderen en jongeren. Ongeveer 96% van de ouders in Nijkerk geeft aan dat het goed gaat met hun kind. Positieve gezondheid betekent ook dat er vanuit de gemeente en de samenleving wordt ingezet op het gezond houden van de Nijkerkse jeugd. Preventie is hierdoor een breder begrip geworden. De focus is verschoven van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Het is algemeen bekend dat de kinderen en jongeren die voldoende bewegen en gezond eten minder kans hebben op gezondheidsklachten. Uit recent onderzoek is gebleken dat de jeugd eerder geneigd is tot gezond eten en genoeg bewegen, als ouders en school dat gezamenlijk stimuleren (Ridder, M.A.M.).

1.1 Landelijke trends en ontwikkelingen

Ontwikkelgemeente:

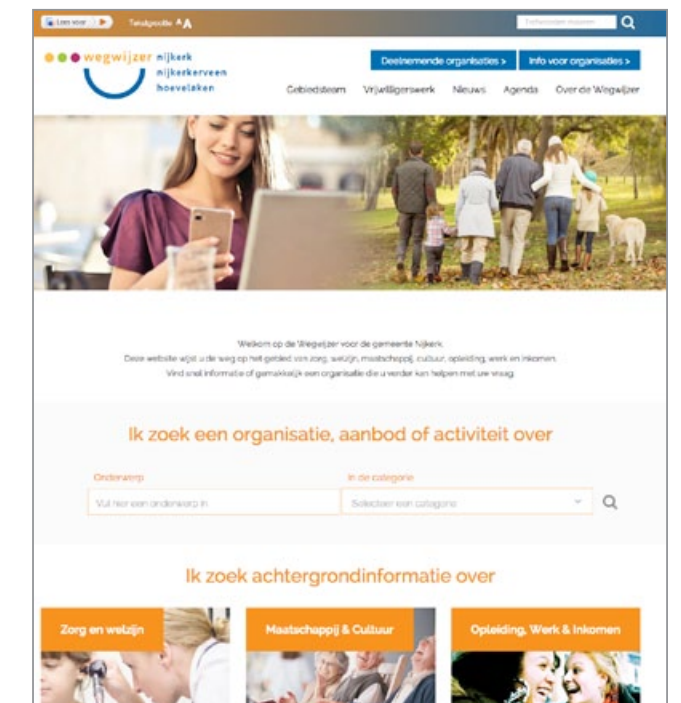
Nijkerk is echt een ontwikkelgemeente als het gaat om inzet van preventieve programma's voor de jeugd en gezinnen. Er gebeurt heel veel in Nijkerk! De gemeente Nijkerk heeft in de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in regionale samenwerkingsverbanden, om gezamenlijk vanuit bewezen onderzoek programma's in Nijkerk uit te zetten. Vanuit deze regionale samenwerkingsverbanden zijn veel nieuwe lokale projecten en activiteiten ingezet. Voorbeelden zijn **FrisValley omgevings-aanpak NIX zonder ID, IKpas, Foodvalley jeugd 18-/18+**.

Daarnaast is de gemeente vanuit verschillende wetgevingen binnen het sociaal domein verplicht om preventieprogramma's aan te bieden aan de inwoners. Voorbeeld is de **uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma door de GGD**. De gemeente koopt deze programma's in en/of subsidieert of faciliteert de uitvoering van preventieve activiteiten.

Ook zijn er tal van initiatieven/activiteiten in Nijkerk ontstaan zonder bemoeienis van de gemeente. Nijkerk heeft heel veel actieve inwoners en vrijwilligers die activiteiten organiseren voor de Nijkerkse jeugd. Maar ook organisaties die financieel onafhankelijk zijn van de gemeente, zoals gezondheidscentra, diaconie, scholen en kinderdagverblijven, hebben in de afgelopen jaren preventieve activiteiten ontwikkeld en/of uitgevoerd.

Vanuit het project Samen aan Zet kwam het signaal dat er op dit moment zoveel initiatieven zijn, dat men het overzicht wat Nijkerk nu te bieden heeft is kwijtgeraakt. Er is behoefte aan

verbindingen en het in kaart brengen van het preventieve aanbod (de Wegwijzer Nijkerk, Bruggenbouwers en Ijsbrekers). Er is behoefte dat de gemeente de verbindende partij is die regie voert, coördineert, de kaders stelt en het overzicht bewaakt. Via de **Wegwijzer Nijkerk** is er door de dialoogdeelnemers een eerste aanzet gedaan om het preventieve aanbod digitaal in kaart te brengen (de gemeente faciliteert de Wegwijzer Nijkerk).

<https://www.frisvalley.nl>

<https://jeugdfv.nl>

https://www.vggm.nl/ggd/jeugd_en_gezondheid

<https://www.wegwijzernijkerk.nl>

Nationaal Preventie Programma (NPP):

Het Nationaal Programma Preventie van de Rijksoverheid VWS is gestart in 2014 en had als doel de groei van het aantal mensen met een chronische ziekte te verminderen en de gezondheidsverschillen tussen hoog en laag opgeleiden te verkleinen. De focus van het programma ligt op minder alcohol, roken, depressie, diabetes overgewicht en meer bewegen. Het **preventieprogramma** is gericht op:

- wet en regelgeving, zoals het rookverbod in de horeca en de leeftijdsgrens van 18 jaar voor het verkopen van alcohol en tabak;
- programma's die het gezondheidsbeleid stimuleren, zoals de Gezonde School, Sport en Bewegen in de buurt, Jongeren op Gezond Gewicht.

De verwachting is dat in oktober 2018 een Nationaal Preventieakkoord getekend gaat worden met vele partners. Het doel van dit akkoord is om de gezondheid te verbeteren van mensen en van Nederland als geheel. In het akkoord worden gezamenlijke maatregelen vastgelegd om gezondheidsproblemen aan te pakken. Alle betrokken partijen kunnen elkaar zo dus aanspreken op deze afspraken. De gemeente Nijkerk sluit nauw aan bij het preventieprogramma van het Rijk. Zo is de gemeente Nijkerk een JOGG gemeente, maakt de gemeente gebruik van de 'Brede Impuls Combinatiefuncties' (vanaf 1 januari 2019 Brede impuls Combinatiefuncties) en nemen wij deel aan het regionale samenwerkingsverband FrisValley ter voorkoming van overmatig alcoholgebruik onder Nijkerkse jongeren. Vanuit het Rijk worden hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld.

Decentralisatie Rijksvaccinatieprogramma:

Per 1 januari 2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het RVP¹. De Wet Publieke Gezondheid is hier toe gewijzigd, zodat de samenhang tussen de uitvoering van het RVP en de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) geborgd is. Het vaccinatieprogramma wordt in Nijkerk door VGGM uitgevoerd (consultatiebureau) en in regionaal verband ingekocht. De laatste jaren daalt de vaccinatiegraad ook om andere redenen dan geloofsovertuiging (landelijke trend). Ouders zijn kritischer over vaccineren, mede door onjuiste informatie over bijwerkingen op het internet.

De Omgevingswet:

Deze wet treedt in 2021 in werking. De gemeente Nijkerk bereidt zich nu al voor op dit nieuwe proces van integrale belangenafweging. Er is nog aanzienlijke gezondheidswinst te behalen wanneer gezinnen gezonder gaan leven en de leefomgeving zo gezond mogelijk is (RIVM). Er zijn zowel gunstige als ongunstige ontwikkelingen. Minder inwoners roken, maar toch is roken nog steeds de belangrijkste oorzaak van ziekte en sterfte. Daarna volgt de consumptie van ongezonde voeding. Van de milieufactoren verklaart luchtverontreiniging verreweg het grootste deel van ziekte en sterfte. Daarna volgen blootstelling aan UV-straling en meer roken. Denk aan maatregelen die ingrijpen op het bevorderen van beweging, zoals fietsen, lopen en buiten spelen. Parken, bossen (groen) en water (blauw) in de omgeving dragen daaraan bij en stimuleren ook sociale contacten. Meer groen en blauw is ook belangrijk om hittestress door klimaatverandering tegen te gaan (**Volksgezondheid Toekomstverkenner V**).

Vaccinatiegraad:

Landelijk, onder leiding van het RIVM, worden er maatregelen genomen om de trend van de dalende vaccinatiegraad een halt toe te roepen. Ter ondersteuning hiervan wordt er een nieuwe richtlijn door het RIVM uitgebracht; richtlijn 'Informed consent'. Informed consent houdt in dat er expliciet toestemming aan ouder(s) en/of jeugdige wordt gevraagd voor het vaccineren en het digitaal doorgeven van de vaccinatiegegevens aan het RIVM. Voordat er toestemming gevraagd kan worden moet er eerst informatie gegeven worden. In de richtlijn staat informatie over het vaccinatieconsult. Dit contactmoment wordt door VGGM aan ouder(s) en/of jeugdige aangeboden waarin uitleg over het Rijksvaccinatieprogramma wordt gegeven en het gesprek wordt aangegaan. Doel is om betrouwbare informatie over vaccinaties te geven, zodat ouder(s) en/of jeugdige daarna een goed geïnformeerde keuze kan maken. De richtlijn Informed consent wordt straks niet alleen in Barneveld specifiek uitgevoerd, maar verder uitgerold in de regio Gelderland Midden. Naar verwachting wordt deze richtlijn eind 2018 ingevoerd in Nijkerk (bron: VGGM).

Decentralisatie Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) middelen Jeugdhulp:

Per 1 januari 2019 gaat de jeugdhulp van kinderen in COA-locaties van het COA naar gemeenten. Het gaat dan om de financiering van COA-middelen aan gemeenten met of zonder Asielzoekers Centra. Als vluchtelingen een status (statushouder) krijgen en inwoner worden van de gemeente Nijkerk, geldt dat zij gebruik kunnen maken van de lokale publieke gezondheidszorg en Jeugdhulp. We streven ernaar om tijdig in te zetten op preventie zodat gezondheidsproblemen en risico's in een zo vroeg mogelijk stadium worden gesignaleerd

en kans op klachten afneemt. Statushouders hebben, gezien hun vlucht, achtergrond en herkomst, een grotere kans op verscheidene gezondheidsrisico's. Het is daarom van belang om als samenleving een actieve rol te pakken door een aanpak te ontwikkelen die kan helpen om statushouders, ook op de langere termijn, gezond en vitaal te houden. Bij de nieuwe groepen statushouders is sprake van een aantal gezondheidsrisico's en psychosociale problematiek. Het is dan ook van belang dat deze mensen tijdig de toegang weten te vinden tot de (preventieve) voorzieningen en het zorg- en ondersteuningsaanbod in Nijkerk.

¹ Met het vervallen van de financiële en wettelijke basis van het RVP door opheffing van de AWBZ, heeft het kabinet besloten het RVP wettelijk te verankeren in de Wet Publieke Gezondheid (WPG).

1.2 Thema's Fysiek en mentaal gezond

THEMA'S

- I. Stimuleren van een gezonde leefstijl wat betreft voeding en beweging.
- II. Inzetten op een goede sociale weerbaarheid van jeugdigen.
- III. Aandacht voor gezonde lichaamshouding en voldoende rust en slaap.
- IV. Bijdragen aan alcohol-, drugs- en rookvrij opgroeien van jeugd.

I. Gezonde leefstijl wat betreft voeding en beweging

Als er wat speelt in Nijkerk laat het dan vooral de kinderen zijn! Jongeren geven aan dat de buitenspeelvoorzieningen vooral gericht zijn op jonge kinderen, denk aan de befaamde 'wikip' en schommels. Jongeren die op straat rondhangen moet opgemerkt worden en een perspectief op vrije tijdsbesteding aangeboden krijgen. Hangen mag, maar wel positief blijven. Jongeren geven aan dat er meer activiteiten mogen komen waar ze zelf actief aan mogen vorm geven. Nog steeds is er landelijk een stijgende lijn in het overgewicht naarmate de leeftijd vordert. In Nijkerk heeft 8% van de kinderen op 5 à 6 jarige leeftijd (ernstig) overgewicht en bij de eerste en

tweede klassers van het voorgezet onderwijs stijgt dit naar 16% overgewicht. Het percentage overgewicht is een momentopname, maar de stijging naarmate de leeftijd vordert is wel een signaal. Kinderen en jongeren met overgewicht zitten vaak niet lekker in hun vel. Ze zijn minder fit dan de leeftijdsgenoten, worden vaker gepest en de kans is groter dat ze fysieke problemen krijgen. Met name jonge kinderen met overgewicht kunnen daar zelf weinig aan doen. Interventies voor deze doelgroep moeten daarom niet gericht zijn op de kinderen, maar op de ouders en de omgeving.

JOGG

Kort na de start van het Rijksprogramma **Jongeren op Gezond Gewicht** (JOGG) is de gemeente Nijkerk een JOGG gemeente geworden. Door het JOGG te combineren met de Brede Impuls Combinatiefuncties² was het mogelijk om extra formatie beschikbaar te stellen voor het invoeren van JOGG en het organiseren van preventieve activiteiten. De landelijke regeling gaat uit van een cofinanciering van 60%.

De JOGG-gedachte is dat de focus niet alleen gericht is op het jonge kind, maar juist op de omgeving van het kind. Wat zijn de normen van het gezin als het gaat om groente eten? Wat krijgen kinderen mee in zijn of haar trommeltje naar school? Bewegen ze voldoende? Wat ziet de jeugd in de media? Is er ook iets gezonds te vinden op het menu van de lokale sportkantine of schoolkantine?

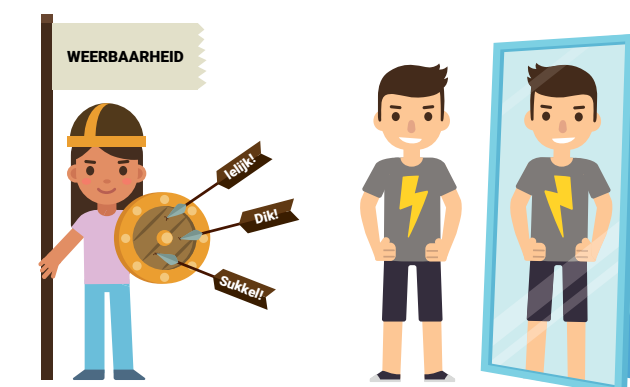
Continuering van de ingezette lijn en een JOGG gemeente blijven met de volgende speerpunten:

- we stimuleren, via de Nijkerk Sportief en Gezond-aanpak, Nijkerkse gezinnen om te bewegen en mee te doen aan culturele activiteiten. Hiervoor willen we sport, kunst en cultuur in Nijkerk op de kaart zetten door in gesprek te gaan met sport- en culturele instellingen over het aanbod. Aanbod wordt o.a. aangeboden via het programma SJORS sportief en creatief, www.unieksporten.nl en is zichtbaar op de Wegwijzer Nijkerk;
- we geven voorlichting over gezonde voeding en ontwikkelen een preventieprogramma voor kinderen met ernstig overgewicht in samenwerking met de gezondheidscentra, GGD en JOGG;
- we zorgen voor voldoende en bij de leeftijd passende sport en beweegmogelijkheden in de woonkernen.

II. Sociale weerbaarheid en zelfvertrouwen

Kinderen die goed weerbaar zijn, zijn in staat grenzen te bewaken. Ze durven een eigen mening te hebben en voor zichzelf op te komen en zijn beter in staat om met tegenslagen om te gaan en anderen om hulp te vragen. Er is een wederkerigheid tussen weerbaarheid en zelfvertrouwen. Een kind dat weinig weerbaar is durft minder voor zichzelf op te komen en kan daardoor negatieve ervaringen opdoen, waardoor het zelfbeeld weer omlaag gaat. Vaak hebben deze kinderen juist meer moeite om nee te zeggen, uit angst om afgewezen te worden. Deze kinderen zijn snel gekwetst, vinden het moeilijk om goed contact te hebben met leeftijdgenoten, kunnen zijn of haar grenzen slechter bewaken en hierdoor worden ze soms ook meelopers (sociale druk). Kinderen die niet weerbaar zijn behoren tot een risicogroep. De tienerleeftijd is met name een kwetsbare leeftijd met veel uitdagingen. Somberheid, eenzaamheid en geen vertrouwen in de toekomst kunnen lijden tot depressies, stress, schooluitval en gepest worden. Niet alleen ouders, maar ook het onderwijs heeft hierin een belangrijke signalerende taak.

De eerste weerbaarheid ontstaat al in de dreumestijd. Het is daarom belangrijk om vroeg te starten met preventieprogramma's en ouders tijdig te ondersteunen met opvoedvragen. Vroegsignalering door kinderdagverblijven en jeugdgezondheidszorg kan zorgen voor een snelle gerichte aanpak. Het is daarbij belangrijk dat ouders goed worden geïnformeerd over hoe ze hun kind het beste kunnen helpen.

² De Brede Impuls Combinatiefuncties wordt per 1 januari 2019 De Brede Regeling Combinatiefuncties

III. Aandacht voor gezonde lichaamshouding en voldoende rust en slaap.

Stress en slaap

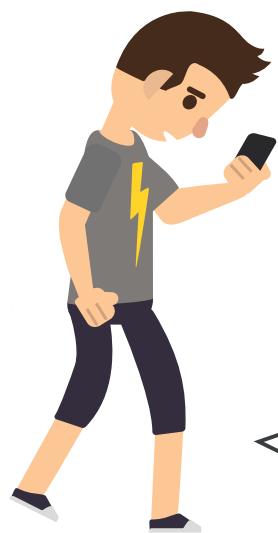
Veel jongeren en jongvolwassenen ervaren druk door studie of werk, maar ook in het sociale leven. De sociale media spelen hierbij ook een rol. Dit heeft mogelijk ook gevolgen voor de psychische gezondheid, zoals slaapproblemen, burn-outs en depressies. Van de 15- en 16-jarige jongeren geeft 74% aan binnen een uur in slaap te vallen. Dit percentage ligt lager op het VMBO, daar geeft 33% van de jongeren aan vaak langer dan een uur wakker te liggen. Op HAVO en VWO is dat 22%. In Nijkerk geeft ongeveer 16% van de jongeren aan dat ze moeite hebben met het wegleggen van hun mobieltje als ze gaan slapen.

Depressie

Depressie komt in de tienerjaren regelmatig voor. In Nijkerk geeft 5% van de tieners aan ernstige tekenen van angst en depressie te hebben, waarbij er verschillen zijn tussen meisjes (7%) en jongens (2%).

Gezonde lichaams-houding

Vanuit de fysiotherapeuten in Nijkerk is het verzoek gekomen om extra aandacht te besteden aan gezonde lichaams-houding. Door de opkomst van het internet, de tablets en de mobiele telefoons zitten kinderen meer en hebben ze vaak ook een slechte houding tijdens deze activiteiten. De therapeuten komen in de praktijk steeds meer kinderen tegen met rug- en nekklachten. In de volksmond ook wel de iPad-nek genoemd.

Wat gaan we er voor doen?

- We zetten in op voorlichting aan ouders en jeugdigen in samenwerking met het primair onderwijs en fysiotherapie-praktijken.
- Alle jongeren die via het Tiener Contactmoment hebben aangegeven dat zij psychische klachten hebben, worden uitgenodigd voor een consult met een jeugdarts of verpleegkundige. De professionals geven aan dat ernstige tekenen van angst of depressie nooit de enige problemen zijn. Komende jaren wordt ingezet op een nauwe afstemming met gebiedsteams en de Jeugdgezondheids-zorg van VGGM.

IV. Alcohol-, drugs- en rookvrij opgroeien

De blik op jongeren die wel eens drugs gebruiken moet worden veranderd. Het zijn geen criminelen, maar jongeren die positieve aandacht nodig hebben. Als we dit bereiken, dan is de kans groot dat het vragen van hulp gemakkelijker wordt. Niet alleen ouders/verzorgers spelen een belangrijke rol, maar ook mensen die met jongeren werken. Het is belangrijk dat inwoners, politieke bestuurders en andere opinieleiders de juiste insteek naar buiten toe propageren, namelijk niet veroordelend! Niet alleen in de gemeente Nijkerk wordt drugs gebruikt.

Uit recent onderzoek van de politieacademie *'Nederland en synthetische drugs: een ongemakkelijke waarheid'*, is aangetoond dat in Nederland het drugsaanbod erg groot is. Nijkerk is één van de eerste gemeenten die dit probleem heeft erkend en hiervoor apart een plan van aanpak heeft: *Samen sterk tegen drugs in Nijkerk*. De speerpunten uit dit plan van aanpak worden hieronder kort samengevat.

A. We willen bewustwording creëren over drugsgebruik onder ouders en jongeren

Voorlichting aan jongeren:

Herhaling is één van de belangrijkste elementen als het gaat om preventie. Dat begint rond de overgang van de basisschool en gaat door tot en met het voortgezet onderwijs. De school is de plek waar de meeste jongeren bijeenkomen en waar informatieoverdracht goed is te organiseren. Het daadwerkelijk drugsgebruik komt meer voor op plekken waar jongeren vrije tijd besteden. Groepsgedrag is daar een belangrijke factor, dus is het belangrijk om juist aanvullend voor te lichten en afspraken te maken over drugs. Voorlichting aan jonge kinderen van 11 of 12 jaar moet met name gericht zijn op sociale weerbaarheid, gezond leven en het nadenken over keuzes! Voorlichting voor jongeren vanaf 13 of 14 jaar moet juist gericht zijn op de risico's van drugsgebruik en het gedrag van de jongeren zelf en 'nee' durven zeggen. Wat weten de jongeren zelf over drugs? Klopt deze informatie? Wat is de ervaring met drugs? Voorlichting voor oudere jongeren is gericht op het in beeld brengen van risico's van drugs, liefst gekoppeld aan de eigen ervaringswereld, en daarnaast het bouwen aan alternatief gedrag en het vinden van oplossingen voor drugsproblemen.

Voorlichting aan ouders:

Voorlichting aan ouders moet met name gericht zijn op het overdragen van kennis over middelen en over het gedrag van hun kinderen. Op deze manier worden ouders niet alleen

geïnformeerd over drugsaanbod, maar ook over hoe zij het veranderend gedrag van hun kinderen kunnen duiden. Daarnaast is voorlichting voor ouders noodzakelijk voor de bewustwording van de eigen rol. Tevens is het handig om ouders tools mee te geven over hoe ze in gesprek gaan met hun kind. Liefst moet de voorlichting aan ouders plaatsvinden voordat de kinderen naar de middelbare school gaan. Niet alleen theoretische kennis is belangrijk, zoals: *Welke soorten drugs zijn er? Hoe leer je dat je kind nee durft te zeggen en wat zijn de gevolgen van experimenteren met drugs?* Maar het gaat voornamelijk om grenzen aangeven, wederzijds vertrouwen en begrip.

B. We zetten in op vroegsignalering en goede toeleiding naar zorg

Dankzij de komst van de gebiedsteams is er nu een goede toeleiding naar de zorg. Daarbij is het bij verslaving van belang dat gezinnen en jongvolwassenen zoveel mogelijk worden geholpen door één hulpverlener. Vooral met jongeren die een zappedrag (korte aandachtsspanne) vertonen is het belangrijk om zicht te houden op wat ze doen en waar en wanneer ze risico lopen. Een centrale rol is hier weggelegd voor de gebiedsteams en de specialisten. Zij zijn hier de spin in het web.

C. Lotgenotencontacten en nazorg

Het is belangrijk voor een ex-verslaafde om wekelijkse bijeenkomsten te hebben met lotgenoten. Het gaat

dan om een plek waar zij gelijkgestemde mensen ontmoeten, ervaringsdeskundigen, die de weg hebben gevonden en niet langer vast zitten geketend aan gebruik van middelen. Het is ook belangrijk dat er een lotgenotencontactgroep is voor de ouders van (ex-) verslaafden en/of direct betrokkenen. Nu is het zo dat ex-verslaafden snel weer in hun oude patronen vervallen als er geen buddy of coach is om hen te begeleiden. Voor de komende jaren wordt door de gemeente Nijkerk onderzocht of er standaard een behandelingsprogramma kan worden aangeboden na opname, inclusief nazorg.

<https://www.politieacademie.nl/actueel/Paginas/Nederland-toppositie-in-synthetische-drugsproductie.aspx>
<https://stopdrugsnijkerk.nl/>

2. Ontwikkelings- kansen kinderen

Nijkerkse kinderen en jongeren kunnen meekomen op school en hun talenten en idealen ontwikkelen.

Alle kinderen en jongeren hebben het recht om zich in een veilige en prettige omgeving te ontwikkelen tot gezonde en zelfstandige volwassenen. In het voorgaande hoofdstuk is met name ingegaan op het ontwikkelen van talenten, idealen en weerbaarheid binnen sport, kunst en cultuur en andere vrijetijdsbestedingen. Deze programmalijn gaat over het creëren van optimale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren in de gemeente Nijkerk. Met name binnen de voorscholen, onderwijs en richting werk.

2.1 Thema's Ontwikkelingskansen kinderen

THEMA'S

- I. Vroegtijdig voorkomen en aanpakken van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen.
- II. Alle Nijkerkse kinderen gaan naar school en behalen waar mogelijk een startkwalificatie.
- III. Er is in de gemeente Nijkerk een dekkend netwerk aan voorzieningen aanwezig om goed passend onderwijs mogelijk te maken.
- IV. De verbinding en de aansluiting tussen onderwijs, economie en arbeidsmarkt wordt verstevigd.

I. Vroegtijdig voorkomen en aanpakken van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen

Vanuit het onderwijsachterstandenbeleid wordt vroegtijdig ingezet op het voorkomen en aanpakken van achterstanden, waardoor kinderen qua ontwikkelingsniveau beter aansluiting vinden wanneer ze naar groep 3 van het primair onderwijs gaan. Vanuit het preventieoogpunt is er in Nijkerk gekozen om vanaf de leeftijd van twee jaar peuteropvang en VVE te faciliteren. Vanaf 2020 moeten aanbieders van voor- en voerschoolse educatie (VVE) een minimaal VVE aanbod gerealiseerd hebben van 16 uur per week. Dit betekent dat voorscholen die VVE bieden voldoende VVE plaatsen moeten hebben om kinderen 16 uur in de week een programma te bieden. Om hierop in te spelen krijgen gemeentes extra middelen voor onderwijsachterstanden.

Inzetten op maximaal bereik peuteropvang en deelname aan VVE programma bij indicatie

Wanneer op het consultatiebureau blijkt dat een kind een ontwikkelingsachterstand heeft (met name op taalgebied) kan de consultatiebureau-arts een indicatie afgeven voor VVE. Dit programma wordt geboden op voerschoolse voorzieningen zoals peuteropvang en kinderopvang en in de eerste twee

klassen van het primair onderwijs. Ook zij kunnen deze ondersteuningsbehoefte signaleren. Vanuit de gemeente sturen we per 2019 vooral op het voerschoolse gedeelte door middel van een eerlijke en makkelijke subsidiesystematiek. Hierdoor kan ieder gezin gebruik maken van peuteropvang en is de subsidieregeling voor de voerschoolse instellingen makkelijker in het gebruik. Om het bereik te vergroten wordt voorlichting gegeven, bijvoorbeeld door de bibliotheek, de gebiedsteams en via open dagen. De komende jaren zal het bereik gemonitord en geëvalueerd worden.

Verbinden van het voerschoolse met het primair onderwijs

Zorgen voor een goede overgang van een voerschoolse voorziening naar het primair onderwijs is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Het is belangrijk dat er een goede overdracht plaats vindt tussen peuter- en kinderopvang en het onderwijs. De voerschoolse instellingen kennen hun kinderen en kunnen ervaringen delen met het onderwijs. Scholen kunnen hierdoor goed inspelen op de specifieke behoeften van kinderen. Het belang van een goede overdracht geldt natuurlijk ook voor de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs.

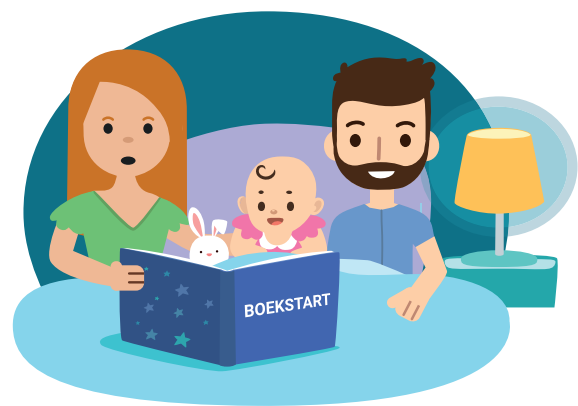

Maatwerk en flexibiliteit in het aanbod voor kinderen in de voorschoolse leeftijd

Net zoals we zoveel mogelijk kinderen passend onderwijs willen laten volgen in de gemeente Nijkerk (Geen kind Nijkerk uit!), willen we ook dat zoveel mogelijk kinderen onder de vier jaar in de gemeente Nijkerk naar een passende voorschool kunnen gaan. Ook kinderen met een speciale behoefte. Een voorbeeld van een speciale voorziening is de plusgroep van Prokino voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand, verstandelijke beperking of behoefte aan speciale medische verzorging. Initiatieven om kinderen zo veel mogelijk gebruik te kunnen laten maken van speciale (voorschoolse) voorzieningen worden toegejuicht en waar mogelijk ondersteund.

Voorkomen en aanpakken van laaggeletterdheid

Goed kunnen lezen en schrijven is een voorwaarde voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. Samen met ouders moeten we de drempel om te lezen zo laag mogelijk maken. Mensen die laaggeletterd zijn, hebben moeite met lezen, schrijven, rekenen en/of het omgaan met de computer. Laaggeletterdheid raakt aan levensdomeinen zoals geld, gezondheid en werk. Als je niet goed kunt lezen en schrijven ben je in veel opzichten minder zelfredzaam. Vaak wordt het overgedragen op de volgende generatie. Dat heeft veel te maken met de niet talige omgeving waarin deze kinderen opgroeien. Laaggeletterdheid tegen gaan is dus van groot belang. In Nijkerk zijn ongeveer 4.000 volwassenen laaggeletterd. Aangezien laaggeletterdheid al op jonge leeftijd begint met een taalachterstand, is het belangrijk voldoende goed aanbod te hebben om dit vroegtijdig aan te pakken. Er is al veel aandacht voor laaggeletterdheid in de gemeente Nijkerk. Voorbeelden zijn VVE, taalsteunpunten op school, VoorleesExpress en boekstart/boekenpret. Deze activiteiten behoeven een gemeentebrede aanpak, zodat er een dekkend netwerk komt.

II. Alle Nijkerkse kinderen gaan naar school en behalen waar mogelijk hun startkwalificatie

De school is één van de belangrijkste plaatsen waar kinderen werken aan hun ontwikkeling tot gezonde en zelfstandige volwassenen. Niet alleen op het gebied van taal- en rekenvaardigheden, maar ook op het gebied van sociale ontwikkeling. Het is daarom belangrijk dat kinderen met plezier naar school gaan en op school blijven. Echter is dit niet altijd het geval. Aansluitend op landelijk beleid wordt vanuit de gemeente Nijkerk de komende jaren ingezet op voortijdig schoolverlaters, thuiszitters en jongeren met een vrijstelling van onderwijs.

Terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters, thuiszitters en vrijstellingen

Wanneer scholen snel verzuim melden, kunnen eventuele achterliggende problemen vroegtijdig gesignaleerd worden, zodat passende hulp snel kan worden ingezet. Dit geldt ook voor veelvuldig of langdurig twijfelachtig ziekteverzuim (geoorloofd verzuim). Hierin

zien wij, naast het onderwijs zelf, ook een belangrijke rol voor de leerrechtambtenaar weggelegd (zie ook 2.2). Andere betrokken partijen bevinden zich in de jeugdgezondheidszorg. Het landelijk- en regionaal Thuiszitterspact is hierbij richtinggevend, zodat alle betrokken partijen een eenduidige manier van werken krijgen. Vrijstellingen, al dan niet tijdelijk, worden na strenge en zorgvuldige beoordeling alleen afgegeven indien er geen andere oplossingen zijn en dit het beste is voor het betreffende kind.

Vanuit leerrecht meer inzetten op preventie naast de wettelijke verplichte handhaving

De preventieve, adviserende en informatieve rol van leerrechtambtenaren wordt steeds groter, naast hun bestaande handhavende rol. Aangezien leerrechtambtenaren problemen vroeg kunnen helpen signaleren en dicht bij de kinderen en school staan, kunnen ze een belangrijke rol vervullen in het vroegtijdig schakelen en samenwerken met betrokken partijen, zoals school, ouders, kind en gebiedsteams. Hierin is het betrekken van het sociale netwerk van groot belang.

III. Er is in de gemeente Nijkerk een dekkend netwerk aan voorzieningen aanwezig, om goed passend onderwijs mogelijk te maken.

In de Wet passend onderwijs (Wpo) die per augustus 2014 van kracht is, is er een zorgplicht bij scholen neergelegd. Dat betekent dat de scholen verantwoordelijk zijn om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. Hiervoor werken scholen in regionale samenwerkingsverbanden samen. Tijdens de overleggen: 'Lokale Educatieve Agenda' (LEA) en de bestuurlijke overleggen van het onderwijs (soms in aanwezigheid van het samenwerkingsverband) wordt hier op lokaal niveau vorm aan gegeven.

Kinderen in de gemeente Nijkerk moeten zo thuisnabij mogelijk passend onderwijs kunnen volgen. Missie van de gemeente Nijkerk is: 'Geen kind Nijkerk uit!'

Om dichtbij regulier onderwijs in de gemeente Nijkerk mogelijk te maken voor kinderen die extra voorzieningen nodig hebben, moeten we een dekkend netwerk aan voorzieningen creëren dat zorgt voor de juiste ondersteuning (maatwerk). Dit is primair de verantwoordelijkheid van het onderwijs, maar in dit proces faciliteert en denkt de gemeente zo veel mogelijk mee. Een mooi voorbeeld hiervan is de Nijkerkse taalklas primair onderwijs, waar kinderen van statushouders met een taalachterstand naar toe kunnen, om vervolgens warm overgedragen te worden naar hun moederschool. Passend thuisnabij onderwijs is ook in het speciaal onderwijs nodig. Initiatieven zoals de start van een cluster 3 groep op de Koningin Emmaschool, juichen we dan ook van harte toe.

Daarnaast sluit de dyslexiehulp voor Ernstig Enkelvoudige Dyslexie, een zware vorm van dyslexie, goed aan op het on-

derwijs en wordt met de nieuwe werkwijze 'Dyslexie steun van drie' de rol van ouders bij behandeling en de koppeling aan het onderwijs verbeterd. Toch is het niet voor alle kinderen mogelijk om thuisnabij het onderwijs te volgen dat het meest passend is. Het advies van het samenwerkingsverband wordt hierin door de gemeente gevolgd. Voor deze groep kinderen is er leerlingenvervoer beschikbaar.

Laten aansluiten van passend onderwijs op jeugdhulp

Met de komst van passend onderwijs en de zorgplicht die hierdoor bij scholen is komen te liggen, is er een grijs gebied ontstaan tussen passend onderwijs en jeugdhulp. Hierdoor komt het met regelmaat voor dat er gediscussieerd wordt over eigenaarschap en kosten van zorg of een voorziening, voordat de oplossing voor het kind wordt aangeleverd. Dit mag nooit ten koste gaan van het (tijdig) bieden van hulp aan kinderen. Het op elkaar laten aansluiten van passend onderwijs en jeugdhulp is dan ook essentieel om kinderen zo snel mogelijk de juiste ondersteuning op de juiste plaats

te bieden. Onderwijs-zorgarrangementen (OZA) zouden hier een belangrijke rol in kunnen spelen. Een onderwijs-zorgarrangement combineert onderwijs en zorg en is een integrale samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en/of zorg. Dit is altijd maatwerk. Hiervoor is een intensieve samenwerking tussen jeugdhulp en het onderwijs nodig. In Nijkerk hebben we hierin een extra uitdaging omdat passend onderwijs georganiseerd is in de regio Noord-West Veluwe en de jeugdhulp georganiseerd is in Regio Foodvalley. Inzicht in het gebruik van jeugdhulp en passend onderwijs per school kan en een basis vormen voor nadere afstemming. Aandachtspunt

hierbij is dat elke gemeente de verbinding tussen onderwijs en zorg op een andere manier kan vormgeven. Dit kan betekenen dat Nijkerkse kinderen die in een andere gemeente naar school gaan, op een andere manier geholpen worden dan in de gemeente Nijkerk.

Daarbij zijn goede zorgstructuren en korte lijnen tussen de verschillende partijen van belang. Vanuit deze gedachte zijn in het primair onderwijs aandachtsfunctionarissen van het gebiedsteam aangesteld. Zij kunnen signaleren, adviseren, kortdurende ondersteuning bieden en doorverwijzen. Daarmee zijn ze een belangrijke schakel in de keten van de zorgstructuur. De komende periode zal onderzocht worden of het mogelijk is om in het voortgezet onderwijs aandachtsfunctionarissen van het gebiedsteam te koppelen aan de scholen. Op het Corlaer College is in dit kader een pilot gestart en op Praktijkschool Accent start ook een pilot. Vanuit Accent wordt vanaf schooljaar 2018-2019 specifiek ingezet op de verbinding van onderwijs tussen jeugdhulp, om zwaardere zorg in de toekomst te voorkomen. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol en wordt nauw betrokken bij de uitvoering.

IV. De verbinding en de aansluiting tussen onderwijs, economie en arbeidsmarkt wordt verstevigd.

In de 'Strategische beleidsvisie op werk' wordt onder andere de aansluiting onderwijs arbeidsmarkt uitgewerkt.

Duurzaam perspectief:

Wij willen jongeren een duurzaam perspectief bieden. Zowel door het voorkomen dat jongeren de aansluiting van opleiding naar werk missen en afhankelijk worden van een uitkering, als het bieden van hulp aan de jongeren waarbij dit al het geval is. Deze jongeren worden pas losgelaten als essentiële zaken zijn geregeld. Denk aan woonplek, onderwijs of werk, stabiel inkomen en iemand om op terug te vallen. Het maken van de juiste studiekeuze en de begeleiding daarbij, draagt bij aan de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt. Wanneer de vooropleiding aansluit bij de capaciteiten en/of affiniteit van iemand, is de kans groter dat deze een duurzame baan vindt. Daarnaast is het belangrijk om aan te sluiten bij wat de arbeidsmarkt nodig heeft. Zo worden jongeren ook opgeleid voor een functie waar vraag naar is. Hierover zullen we het gesprek met onderwijsinstellingen en werkgevers aangaan.

Waar mogelijk zal bijvoorbeeld de link gelegd worden met het dialoogvoorstel over Track the Talent (ondernemer biedt jongeren een workshop of bedrijfsbezoek aan). De volgende subhoofdstukken 'Sluitende aanpak met het Praktijk Onderwijs (PRO) en het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en Werkgeversdienstverlening' dragen bij aan het duurzaam perspectief van jongeren.

Sluitende aanpak met Praktijk Onderwijs (PRO- scholen) en Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO-scholen)

Jongeren die van PRO- of VSO-scholen komen zijn een kwetsbare doelgroep. Voor hen is het vaak extra lastig om een passende en duurzame werkplek te vinden. Samen met het onderwijs zullen we de scholingsmogelijkheden voor uitstromers uit het VSO en PRO, bijvoorbeeld jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, nader onder de loep nemen. Met werkgevers onderzoeken we wat we kunnen doen om met elkaar de inclusieve samenleving/arbeidsmarkt tot stand te brengen en zo de arbeidsmarktpositie voor kwetsbare doelgroepen te versterken (werkgeversbenadering). We gaan de inclusieve arbeidsmarkt stimuleren en daarmee meer werkervaringsplaatsen en duurzame plaatsingen realiseren. Kortom; de komende periode werken we aan een sluitende aanpak vanuit het VSO- en PRO-onderwijs, bij voorkeur met een baangarantie.

Werkgeversbenadering

Vanuit het gesprek met ondernemers gaan we onderzoeken wat we kunnen doen om met elkaar de inclusieve samenleving en arbeidsmarkt tot stand te brengen. Daarnaast kiezen we voor een integrale benadering van werk, economie en onderwijs. Deze drie aandachtsgebieden zijn nauw met elkaar verbonden en kunnen elkaar versterken. Er komt specifiek ruimte voor initiatieven en projecten om de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.

3. Meedoen en meedenken

Nijkerkse kinderen en jongeren denken mee op thema's en hebben invloed op hun leven. Ze zijn in staat mee te doen in de samenleving.

Het college is door de decentralisatie verantwoordelijk voor al haar burgers, dus ook jeugdigen. Het college voert regie ten aanzien van beleid en uitvoering met inachtneming van verantwoordelijkheden van anderen, bijvoorbeeld het onderwijs voor de leerlingen en ouders voor hun kinderen. Het college stelt dat de regierol vooral betekent, het meer mogelijk maken van participatie. Hoe staan we er als gemeente voor? Wat betekent dit voor onze jeugd? De monitoring hiervan wordt basaal via 'waar staat je gemeente' en jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek jeugdhulp ingevuld door managementinformatie, maar is nog onvoldoende gevuld door participatie van burgers. Een belangrijk speerpunt voor het college is het mobiliseren van de inwoners met betrekking tot gezond en veilig opgroeien.

Invloed & participatie

De gemeente Nijkerk heeft ten aanzien van de participerende samenleving de dialoog 'Samen aan zet' opgezet. Dit blijkt tot nu toe ontoereikend om de jongeren te mobiliseren en te laten participeren. Vandaar dat in dit programma tot verdere concretisering hiervan moet worden gekomen. Zij behoren weliswaar tot een kwetsbare groep in ontwikkeling, maar kunnen ook naarmate zij ouder worden aangeven wat zij nodig hebben. Deze doelgroep vraagt om een maatwerk aanpak passend bij de nieuwe verantwoordelijkheid van het college voor jeugd in het sociale domein. Daarbij willen we niet alleen over jeugdigen praten, maar ook vooral mét hen. Ook bij de ontplooiing van nieuwe initiatieven willen we jeugdigen en ouders uitdagen om hier zelf een bijdrage aan te leveren, bijvoorbeeld door mee te denken of mee te doen aan de uitvoering van concrete plannen. Bij participatie gaat het dus niet alleen om meedenken, maar ook om meedoen. Het college vindt het belangrijk dat jeugdigen worden gestimuleerd in hun maatschappelijke betrokkenheid en zich in te zetten voor een ander of de maatschappij, bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk. Hierbij hoort als werkzaam referentiekader de focus te liggen op de rechten van deze groep. Rechten die zijn vastgelegd in een internationaal verdrag, namelijk het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna:

IVRK). Dit verdrag is in begrijpelijke taal geschreven en biedt daarom een helder kader. Behalve dat het landen bindt, is dit verdrag ook rechtstreeks werkend voor lagere overheden en ook voor burgers onderling, bijvoorbeeld in de verhouding tussen ouders en jeugdigen. Het college heeft uitgesproken dat de kinderrechten belangrijk zijn om het beleid op af te stemmen.

Armoede & schulden

Kinderen/jongeren die opgroeien in armoede kunnen minder goed meedoen in de maatschappij en krijgen minder kansen. Met leeftijdsgenootjes sporten, muziekles, schoolreisjes of hun verjaardag vieren is voor deze kinderen/jongeren niet vanzelfsprekend en ze dreigen buitengesloten te worden. Chronische stress door geldzorgen in een gezin gaat ook ten koste van gezondheid en welbevinden van kinderen en heeft een negatief effect op hun gedrag en schoolprestaties en dus hun toekomstperspectief. Uiteindelijk leidt armoede in de jeugd tot minder kansen om in het volwassen leven volwaardig mee te doen in de samenleving. In deze programmalijn staat de vraag centraal hoe we in Nijkerk jongeren/kinderen en het gezin nog beter kunnen ondersteunen bij armoede en schulden.

3.1 Thema's: Meedoen en meedenken

THEMA'S

- I. We willen kansen creëren voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen om te participeren in de samenleving en zich te ontwikkelen.
- II. We zetten extra in op preventie en vroegsignalering van financiële problemen die 'meedoen' belemmeren.
- III. Er wordt een structuur gevonden in de samenleving waardoor participatie van ouders én jeugdigen meerjarig geborgd is.

I. We willen kansen creëren voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen om te participeren in de samenleving en zich te ontwikkelen

Ongeveer 15% van de Nijkerkse gezinnen heeft moeite met rondkomen. Het Nederlands Jeugd instituut beschrijft dat ze met name problemen zien bij kinderen en jongeren die opgroeien in éénoudergezinnen en gezinnen die onder de armoedegrens leven. Het is voor deze groep kinderen niet vanzelfsprekend om met leeftijdsgenootjes te kunnen sporten, dagelijks een warme maaltijd te eten, op schoolreisjes te gaan en nieuwe kleding of schoenen te kopen als dat nodig is. Met als gevolg dat kinderen die opgroeien in armoede minder goed meedoen in de maatschappij, minder mogelijkheden krijgen en kans hebben om buitengesloten te worden. Gezinnen die moeite hebben met rondkomen kunnen veel langdurige stress ervaren. In Nijkerk willen we aan deze gezinnen extra ondersteuning bieden en zorgen dat deze kinderen voldoende mogelijkheden krijgen om mee te doen in de maatschappij, zodat ze evenveel kansen krijgen als kinderen uit meer vermogende gezinnen.

Doorontwikkeling van het 'Kindpakket'

Het 'Kindpakket' is een bundeling van inkomensondersteunende regelingen aan jeugdigen tot 18 jaar en soms tot 21 jaar. De gemeente Nijkerk werkt samen met de Stichting Leergeld, het Jeugdfonds sport- en cultuur, de Stichting Jarige Job en het Nationaal Fonds Kinderhulp. Het 'Kindpakket' is een succes, maar er zijn nog wel een paar verbeterpunten. De diverse inkomensregelingen en loketten zijn voor veel mensen met een minimuminkomen ingewikkeld en maken de toegang tot de ondersteuning niet eenvoudig. Samen met de deelnemende fondsen wordt het 'Kindpak-

ket' gecontinueerd, geoptimaliseerd en de toegang wordt verbeterd, zodat dit aansluit bij de behoefte van jeugd en jongeren. Er wordt onderzocht of het voordelen heeft om in Nijkerk een pas (Torenpas) te ontwikkelen (voor mensen met een laag inkomen) en of een koppeling met het 'Kindpakket' mogelijk is.

Toegang schuldhulpverlening optimaliseren

Armoede en schulden veroorzaken bij veel gezinnen geldzorgen en dat leidt weer tot stress. Chronische stress zorgt er op de langere termijn voor dat iemand zich minder bezighoudt met de vraag wat écht belangrijk is en minder invloed op de eigen situatie ervaart. Stappen zetten om hulp te krijgen en te houden is lastig. Dit speelt niet alleen bij armoede en schulden, maar ook op andere leefgebieden, bijvoorbeeld bij het vinden van werk. Er wordt onderzocht of recente inzichten uit de wetenschap in Nijkerk kunnen worden ingezet om stress te verminderen bij inwoners, wat leidt tot een betere aanpak van armoede en schulden. Ook wordt onderzocht in hoeverre inwoners met een vraag of probleem beter geholpen worden door één loket voor

alle vragen, in verband met het sociaal domein met meer aandacht voor een adequate vraagverheldering. Hierbij zijn dialooggroepen uit 'Samen aan Zet' betrokken.

Optimaliseren overige minimaregelingen

Iedere gemeente kan zelf door minimaregelingen invloed uitoefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Nijkerk doet dit door het verstrekken van bijzondere bijstand, individuele inkomensvoet, een collectieve zorgverzekering, het 'Kindpakket' en het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen. Mede aan de hand van de uitkomsten van de Minima Effect Rapportage 2018 (MER), zal worden bekeken hoe de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen verder kan worden verbeterd. Huishoudens met kinderen krijgen hierbij de speciale aandacht.

II. We zetten in op preventie en vroegsignalering van financiële problemen die 'meedoen' belemmeren.

Bereik van jongeren en gezinnen in armoede vergroten (signaleren)

Door flexibilisering van de arbeidsmarkt worden aan de onderkant van de arbeidsmarkt steeds meer kortdurende contracten aangeboden, moeten ouders soms verschillende baantjes aanhouden om voldoende inkomen te genereren of werken ze als zzp'er met alle bijkomende financiële risico's. 60% van de kinderen die in armoede opgroeien hebben werkende ouders die vaak niet weten dat hun gezin in aanmerking komt voor ondersteunende regelingen. We willen nog meer inzetten op interventies om ook deze gezinnen en jongeren te bereiken. In het schuldpreventieplan worden de acties benoemd die samen met ketenpartners worden uitgewerkt en gefaseerd uitgevoerd. Schuldhulpmaatje Jong is bijvoorbeeld opgezet.

Jongeren die 18 worden zullen worden voorgelicht over de (financiële) veranderingen.

Meer inzetten op vroegsignalering van schulden

Het grote knelpunt bij het ontstaan van schulden is dat als het niet lukt om aan de financiële verplichtingen te voldoen, men zich vaak veel te laat meldt; vaak pas na 3 tot 5 jaar. De schulden zijn dan hoog opgelopen en zijn ook door het grote aantal schuldeisers, complex geworden. Het is belangrijk om er eerder bij te zijn, om de negatieve gevolgen van langdurige stress door schulden op andere leefgebieden te voorkomen. We willen financiële problemen eerder opsporen, een helpen de hand bieden en zo hogere schulden voorkomen. In januari 2019 start een tweejarige pilot Vroegsignalering schulden. Belangrijk is dat deze problematiek vroegtijdig herkend wordt, bijvoorbeeld in de gebiedsteams, het onderwijs en de jeugdgezondheidszorg. Door signalering en doorverwijzing kunnen uit schulden en langdurige armoede voortvloeiende problemen worden vermeden. Het is hierbij belangrijk dat er wordt geïnvesteerd in een verdere goede samenwerking met de ketenpartners.

Verbeteren financiële educatie thuis en op school

Steeds meer jongeren in Nederland krijgen schulden. Dat vergroot het risico op armoede in hun verdere leven, met alle nadelige effecten van dien. Scholen geven vaak al lessen om goed met geld om te leren gaan. Het is belangrijk dat de scholen op de hoogte zijn van de regelingen van de gemeente voor kinderen/jongeren die te maken hebben met armoede. Financiële educatie op scholen wordt ondersteund en verbeterd. Er wordt bijvoorbeeld voorlichting aan jongeren gegeven die is aangepast aan hun leefwereld. Daartoe loopt

momenteel de pilot Moneyfit. We willen ook samen met de ketenpartners budgetcursussen voor ouders gaan opzetten.

III. Er wordt een structuur gevonden waardoor participatie meerjarig geborgd is

Invloed uitoefenen

Jongeren willen graag invloed uitoefenen op hun omgeving, vaak in praktische zin. In een projectmatige aanpak willen we jeugdigen betrekken bij de dialoog in Nijkerk ('Samen aan zet'). Tevens willen we onderzoeken wat jongeren bezighoudt, als we kijken naar hun rechten, op de terreinen buurt, zorg en school. Zijn er volgens hen voldoende voorzieningen en wat is de kwaliteit van deze voorzieningen? We sluiten daarbij aan op initiatieven in de Nijkerkse samenleving en werken daar nauw mee samen, bijvoorbeeld in scholen, schoolparlementen en vanuit het LEA via raadplegingen in de wijk. We gaan werken aan bewustwording over dit thema en gaan voorlichting geven aan ouders. We sluiten in het contact met jeugd en jongeren aan bij hun leeftijd. We denken aan laagdrempelige vormen, preventieve activiteiten en gebruik maken van instanties die er zijn. Zo is de signaalfunctie op scholen van belang. Gestructureerd ophalen en reageren op wat jongeren vinden wat voor hen van belang is. Een of meer vormen vinden, waardoor de behoefte van jongeren worden geïnventariseerd en meegenomen bij de uitvoering van beleid. Dat vraagt van alle initiatiefnemers dat we doen wat we met jongeren afspreken.

Maatschappelijke betrokkenheid

Jeugdparticipatie zien we niet alleen als meedenken en meepraten, maar ook als meedoen. In het verlengde van het gedachtengoed van 'Samen aan Zet' willen we jonge-

ren en ouders uitdagen om, waar mogelijk, ook zelf een bijdrage te leveren aan maatschappelijke activiteiten of de ontplooiing hiervan. We willen plannen (als gemeente of door de betrokken ketenpartners) niet alleen uitvoeren, maar zoveel mogelijk sámen met hen. Dit betekent dat het proces van participatie niet stopt bij het inbrengen van ideeën, maar dat we deze betrokkenheid ook in de uitvoering hiervan zoveel mogelijk vast willen houden. Een voorbeeld hiervan is dat jongeren meedenken bij de herinrichting van speelplekken in de openbare ruimte.

Bij het onderdeel maatschappelijke betrokkenheid, heeft vrijwilligerswerk onder jongeren in het bijzonder de aandacht van dit college. Vrijwilligerswerk is in het Uitvoeringsprogramma van dit college een van de aandachtspunten. In Nijkerk wordt (ondanks dat de wettelijke verplichting hiervoor niet meer geldt) met veel succes uitvoering gegeven aan de 'maatschappelijke stage'. Hierbij doen leerlingen in het voortgezet onderwijs ervaring op met vrijwilligerswerk. Dit wordt uitgevoerd door de scholen en ondersteund vanuit het Steunpunt Vrijwilligerswerk van

Sigma. We willen, in nauwe afstemming met Sigma en het onderwijs, onderzoeken of er aanbevelingen te doen zijn om jongeren nog meer te stimuleren in hun maatschappelijke betrokkenheid. Daarbij zal aansluiting worden gezocht bij het begrip 'maatschappelijke diensttijd', een pilot van de rijksoverheid, waarbij jongeren ook in hun eigen tijd worden gestimuleerd zich in te zetten voor een ander of de samenleving.

4. Gezins- vriendelijke ondersteuning

Nijkerkse gezinnen

worden snel, dichtbij en in een vertrouwde veilige omgeving geholpen.

4.1 Trends en ontwikkelingen

We weten dat in Nijkerk³ het aantal inwoners tot 2040 nog sterk groeit. Maar dat de vergrijzing daarbinnen nog sneller groeit. De behoefte aan zorg, hulp en ondersteuning zullen daarmee ook groeien.

Het zorgkantoor Zilveren Kruis Achmea gaat uit van een groei binnen de WLZ in Nijkerk van gemiddeld 15% tot 2025⁴. Daarnaast weten we dat er - nu al - een tekort aan het ontstaan is aan arbeidskrachten, omdat de beroepsbevolking afneemt⁵. Vooral bij gespecialiseerde jeugdhulp en jeugdbescherming wordt dit zichtbaar. Onder andere hierdoor nemen wachttijden voor jeugdhulp toe. De vraag naar jeugdhulp stijgt intussen en daarmee de kosten, terwijl het Rijk bezuinigingen doorvoert. Tenslotte neemt de diversiteit toe. Het overgrote deel van de gezinnen in Nijkerk redt zich prima en weet de weg naar hulp te vinden. Maar deze zelfredzaamheid is niet bij alle gezinnen gelijk. Gezinnen met ouders met een lage opleiding, verstandelijke beperking, laaggeletterdheid, weinig geld en een klein sociaal vangnet zijn minder veerkrachtig. Nu het zorgstelsel in Nederland is veranderd, namelijk gericht op zelfredzaamheid en 'eigen kracht', is het goed om rekening te houden met de gezinnen die dit niet zo goed kunnen. De kinderen uit deze gezinnen zijn zeer kwetsbaar. Het is belangrijk dat er preventieve interventies worden bedacht voor het hele gezin en niet alleen voor de kinderen.

De gebiedsteams en de Jeugdwet zijn drie jaar na invoering geëvalueerd. De evaluaties laten zien dat met de decentralisatie van de jeugdhulp naar gemeenten per 1 januari 2015 een goede beweging in gang is gezet. Het oude stelsel was nodeloos versnipperd en moest daarom op de schop. De evaluatie laat ook zien dat de doelen van Jeugdwet nog niet zijn gerealiseerd (tijdig passende hulp, meer in samenhang)⁶. Ook de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) geeft in

haar recente rapportage aan dat de overgang naar betere en veilige zorg voor kwetsbare jongeren in een zo vroeg mogelijk stadium, nog in de kinderschoenen staat⁷. Het inhoudelijke veranderproces dat met de Jeugdwet meekomt - de transformatie - kost tijd en vernieuwing is een continue ontwikkeling.

De evaluaties tonen aan dat ouders en medewerkers in de praktijk nog onvoldoende verbeteringen zien:

- gezinnen die de hulp het hardste nodig hebben, bijvoorbeeld eenoudergezinnen en gezinnen met een laag inkomen, hebben grote moeite hun weg te vinden in de jeugdhulp. Er is nog geen sprake van een verminderd beroep op gespecialiseerde jeugdhulp. Ook is nog niet zichtbaar dat op grote schaal wordt ingezet op preventie;
- het belang van het kind - doen wat nodig is voor een ononderbroken ontwikkeling van het kind - staat nog te vaak niet voorop. Meer gezinsgerichte opvang komt nog onvoldoende van de grond;
- teveel kinderen zitten thuis, zonder een passend aanbod vanuit het onderwijs of de zorg;
- kwetsbare jongeren die 18 worden, hebben nog steeds veel problemen bij het regelen van wonen, school, werk en zorg;
- jeugdprofessionals hebben nog onvoldoende de ruimte om hun werk goed te doen;
- gemeenten in de Regio Foodvalley zijn op de goede weg met de transformatie van de jeugdhulp. Er zijn samen met aanbieders vernieuwende initiatieven gestart;
- een goede verbinding met andere domeinen, zoals het onderwijs, schuldhulpverlening of de Wmo en bij de overgang naar volwassenheid (18-/18+) komt nog onvoldoende van de grond. Een gebrek aan geld (in combinatie met tekort op het Rijksbudget voor jeugdhulp) voor transformatie is op dit moment een groot knelpunt;

³ 't gewest Amersfoort'

⁴ Regioanalyse Verpleging & Verzorging Eemland

⁵ CBS 2012

⁶ Eerste evaluatie jeugdwet, 30 januari 2018. Zie par.8.2 samenvatting conclusies en aanbevelingen.

⁷ Rapportage TAJ, 28 maart 2018

- jeugdhulpaanbieders hebben zorgen over de kwaliteit van het gebiedsteam en administratieve lasten. Bij gezinnen met complexe problemen en met een verhoogd risico op onveiligheid kan de aansluiting beter;
- wachttijden en wachtlijsten bij specialistische aanbieders worden als belangrijk knelpunt genoemd.

Kortom: er ligt een grote gezamenlijke uitdaging voor gemeente, jeugdhulpaanbieders en het Rijk (ministeries van VWS, J&V) om de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering verder te verbeteren.

Het kind, de jongere en de ouders zijn het vertrekpunt. Zij moeten de komende periode merkbare verbeteringen in de hulp en ondersteuning ervaren. Bij het realiseren van de speerpunten zetten we nadrukkelijk in op de betrokkenheid

van het kind, de jongere en de ouders, zodat zij meer regie krijgen en dat ook zo ervaren. Dit vraagt van gemeenten, Foodvalley en aanbieders dat zij jongeren en ouders goed betrekken bij hun plannen en van elkaar leren en successen delen. Gevraagd wordt te anticiperen op de vraagstukken en mogelijkheden van morgen en overmorgen en te leren van nieuwe ontwikkelingen. Ook wordt gevraagd om de mogelijkheden van technologie, digitalisering, innovatie en E-health optimaal in te zetten. Naast het budget voor jeugdhulp komt voor Foodvalley een transformatiebudget vanuit het Rijk beschikbaar. Daartoe stelt jeugdhulpregio Foodvalley in 2018 een driejarig transformatieplan op, dat zowel aansluit op de doelen van het actieprogramma 'Zorg voor de Jeugd', als op de lokale en regionale ontwikkelingen. Gemeenten ontvangen de bijdrage in de vorm van een decentralisatie-uitkering uit het gemeentefonds.

4.2 Thema's Kind en gezinsvriendelijk Nijkerk

THEMA'S

- Inzetten op preventie, inclusief opvoedondersteuning.
- Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen.
- Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien.
- Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden.
- Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt.

I. Inzetten op preventie, inclusief opvoedondersteuning

Alle jonge (aankomende) ouders hebben vroeg of laat (opvoed)vragen. Veel van deze vragen kunnen in het contact met andere ouders worden beantwoord. In de praktijk blijkt echter dat er ook ouders zijn die hun onzekerheden te weinig met vrienden en andere ouders willen of kunnen delen. De kans bestaat daarom dat eenvoudige (opvoed)vragen vervolgens uitgroeien tot echte problemen, waarvoor uiteindelijk soms dure, specialistische hulp moet worden ingeschakeld. In Nijkerk start begin 2019 het project Samen Starten Nijkerk. Samen Starten Nijkerk richt zich op het vormen van netwerken van ouders in de buurt met kinderen in dezelfde leeftijd. We willen opvoedhulpvragen normaliseren en ouders voorbereiden op het ouderschap en de veranderingen die zich in de ontwikkeling van kinderen kunnen voordoen (preventieve opvoedondersteuning). Daarnaast willen we dat ouders terecht kunnen bij professionals die met positief opvoeden vragen kunnen beant-

woorden. Een goede relatie houden tussen ouders heeft zijn weerslag op een goede ontwikkeling van hun kinderen. En ook steungezinnen, steunouders, die jeugd en ouders helpen in lastige situaties.

Benutting van het programma 'kansrijke start' vanuit het Rijk dat zich richt op de eerste 1000 dagen en het verbinden van het medische en sociale domein.

'Scheiden zonder schade' zet in op beter scheiden van ouders, zonder dat de kinderen hier schade van ondervinden. Ouders blijven ouders. Preventie en verbeterde aanpak kindermishandeling gebeurt via het regionale programma 'Geweld hoort nergens thuis'. Professionals binnen de verschillende domeinen werken met elkaar samen. Het gebruik van de Verwijsindex Risicjongeren door hulpverleners stijgt met 25%. Per 1-1-2019 wordt de vernieuwde Meldcode ingevoerd.

II. Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

- Kinderen en gezinnen moeten weten waar ze voor hulp terecht kunnen en tijdig passende hulp ontvangen. De eerste lijnshulp is gebaat bij een goede samenwerking tussen de gebiedsteams en huisartsen. Huisartsen en gebiedsteam-medewerkers leren elkaar beter kennen en weten waarvoor ze bij wie terecht kunnen. Huisartsen worden geïnformeerd als er jeugdhulp wordt ingezet, zodat ook zij het overzicht behouden. In dat kader wordt ook de samenwerking van de specialistische ondersteuner van de huisarts met kennis van GGZ Kinder- en jeugdpsychiatrie voortgezet. Op die manier wordt voor jongeren vroegtijdig de juiste hulp ingezet.
- Een goede samenwerking leidt bovendien tot meer gerichte verwijzingen naar specialistische hulp. Binnen Nijkerk moet voor inwoners helder zijn wat je van het gebiedsteam aan opvoedhulp en begeleiding (inclusief regie) en de toegang mag verwachten.
- Kinderen met problemen ondersteunen we met een mentor uit het eigen netwerk: bijvoorbeeld een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor), een 'maatje' of coach, iemand die er voor ze is en die ze vertrouwen. Met inwoners wordt bezien of in Nijkerk een time-out plek kan worden gerealiseerd.
- We zetten in op een effectieve aanpak voor multiprobleemgezinnen, zodat er sprake is van coördinatie van hulp en ondersteuning op de verschillende levensgebieden, ook wanneer er een maatregel van kindbescherming actief is.

Monitoren en nazorg

Ouders zijn eerstverantwoordelijk als het gaat om zorg en aandacht. Kinderen die hulp ontvangen blijven in beeld bij professionals als er risico's zijn, de zelfredzaamheid van ouders

(of de jongvolwassene) beperkt is of het complexe situaties betreft (multi-problem). Dit, totdat de reden daartoe is opgeheven en zij volledig mee kunnen doen in de samenleving.

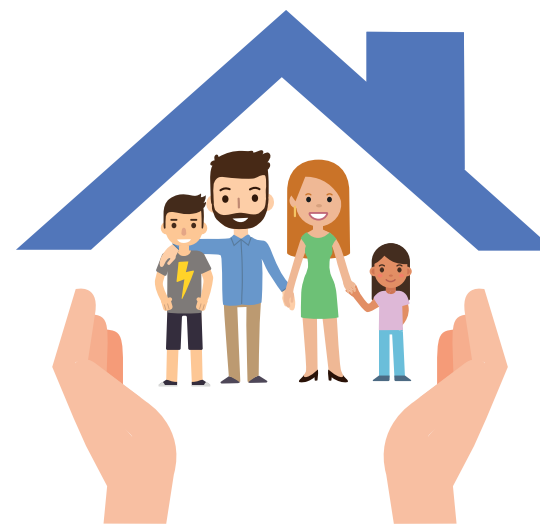
III. Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

- We benutten steeds betere interventies, die bewezen effectief zijn om kinderen bij eigen ouders te laten opgroeien. Bij dreigende uithuisplaatsing wordt er met alle betrokkenen alles aan gedaan om een zo thuis nabije oplossing te vinden. Bijvoorbeeld door een multidisciplinair overleg te beleggen met alle betrokkenen.
- Opvang in pleeggezinnen ondersteunen we met hulp van het actieplan pleegzorg: werven van meer pleegouders, betere ondersteuning pleegouders om uitval tegen te gaan, nagaan wat zij nodig hebben.
- Verbeteren van screening, plaatsing en matching van pleegkinderen en pleegouders.
- Samenwerken met lokale voorzieningen en initiatieven uit de samenleving om nieuwe vormen van opvang in de buurt te faciliteren.

IV. Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

- Jongeren in een pleeggezin of instelling worden goed voorbereid op hun toekomst en worden met een toekomstplan geholpen met de stappen die ze moeten nemen. Pleegzorg wordt - als uitgangspunt - standaard verlengd naar 21 jaar. De verbindingen tussen diverse wetgeving binnen het sociale domein worden verbeterd naar een sluitende aanpak voor jongvolwassenen. Daarbij wordt wonen van hulp gescheiden. Er worden mogelijkheden geschapen voor plekken om te wonen met kamertraining, om ze zelfstandig te maken. Met medeneming van begeleiding richting onderwijs en werk.

- Creëer woonvormen waarin veel samenredzaamheid ontstaat. Daarmee kunnen zorg, ondersteuning en hulp zoveel mogelijk worden uitgesteld en/of voorkomen. Zowel In Nijkerk als in Hoevelaken zijn hier initiatieven voor, voortkomend uit de Dialoog en uit een bewonersinitiatief van inwoners die zorg en ondersteuning krijgen van een innovatieve thuiszorgorganisatie. Meer gericht op doelgroepen zijn er al 'Thuishuizen' ⁸. Elders zijn voor jeugd time-out woningen opgezet. Om 'langer thuis te blijven wonen' moet je soms verhuizen. Als je maar - als je dat wenst - binnen je eigen kern kunt blijven wonen. Ook als je intramurale zorg nodig hebt.

V. Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Samen met het gebiedsteam gaan we situaties die onveilig zijn voor kinderen eerder en effectief te lijf. Wanneer jeugdhulp nodig is, komt deze snel beschikbaar. Wanneer ouders niet inzien dat de veiligheid in het geding is, wordt transparant met hen hierover gesproken en consulteren we zonodig de jeugdbeschermingsinstellingen. Het belang van het kind, inclusief de veiligheid van het kind, is daarbij steeds de eerste overweging. In 2018 heeft Foodvalley sluitende afspraken gemaakt over de aanpak van wachtlijsten en wachttijden, inclusief de beschikbaarheid van een regionaal expertteam (2018) en regionale leertafels (2019).

We korten de jeugdbeschermingsketen in en maken deze eenvoudiger. Bij voorkeur worden de jeugdbeschermingsfuncties onder het lokaal bestuur gepositioneerd (Pilot-voorstel voorgelegd aan het Ministerie van Justitie: 'Jeugdbescherming Dichterbij'). Betere samenwerking, minder overlap en gedeelde afwegingscriteria, zorgen voor verhoging van de snelheid. We zetten in op een halvering van de doorlooptijd. Ouders en kinderen betrekken we altijd bij onze beslissingen. Met het 'actieplan waarheidsvinding' zorgen we voor goed onderbouwde

besluiten. Wanneer kinderen in een problematische echtscheiding verzeild raken, wordt een adequaat hulpaanbod gedaan (vgl. programma Scheiden zonder Schade).

We willen initiatieven van jeugdigen ondersteunen om bij problemen, bijvoorbeeld op school zelf, onder regie van de school, herstelgerichte oplossingen te vinden. Denk bijvoorbeeld aan jeugdrechtbanken.

Investeren in vakmanschap

Met een (deels regionaal, Foodvalley) scholingsplan voor professionals bieden we met name jeugdprofessionals in het gebiedsteam de mogelijkheid om te investeren in hun vakmanschap.

We zorgen voor een blijvend passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum (inclusief bij- en nascholing en 'training on the job') voor de huidige en toekomstige jeugdprofessionals in het gebiedsteam. Gemeenten en aanbieders zijn lokaal en in Foodvalley-verband de dialoog aangegaan over hoe de jeugdhulp beter kan. In 2020 en zoveel eerder als mogelijk, zijn er geen vermijdbare administratieve lasten meer, bij de samenwerking tussen aanbieders en gemeenten, zodat meer geld en tijd ten goede komt aan de cliënt.

NB. De actielijn aansluiting Passend Onderwijs en Jeugdhulp wordt bij programmalijn ontwikkeling beschreven.

Samenwerking

Voor het realiseren van de thema's van deze programmalijn zijn verschillende partijen nodig: lokaal, regionaal en landelijk. Het zwaartepunt van de transformatie-aanpak ligt in de Regio Foodvalley, samen met betrokken partners, inclusief cliëntorganisaties. Het moet landen in Nijkerk, zodat de inwoner (ouders, jeugdigen) verbeteringen ervaart. Belangrijke randvoorwaardelijke doelen waarbinnen zich het beleidsprogramma Nijkerk uitrolt zijn:

- in 2018 is duidelijk welke weinig voorkomende specialistische jeugdhulp landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is. Dit op basis van de landelijke raamovereenkomsten voor specialistische jeugdhulp en Wmo (zintuiglijk gehandicapten) van de VNG;
- in 2021 is het ambulante specialistisch aanbod verder ontwikkeld en specialistisch intramuraal zorgaanbod in zorgvuldige onderlinge afstemming afgenomen. Ook is de looptijd van een plaatsing gedaald.

Bijlage 1 Speerpunten

Voorbeelden van speerpunten die met de samenleving kunnen worden opgepakt en opgenomen in de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's

1. Fysiek en mentaal gezond

I. Gezonde leefstijl wat betreft voeding en beweging

- Gezinnen in Nijkerk beschikken over kennis m.b.t. gezonde voeding en gezond eten.
- We stimuleren inclusief sporten, bewegen en het beoefenen van culturele activiteiten waarbij specifiek aandacht is voor kinderen met een geestelijke of fysieke beperking en minder kansrijke jongeren. Hiervoor herijkt de gemeente het *Speelruimteplan voor de gemeente Nijkerk*.

II. Sociale weerbaarheid en zelfvertrouwen

- Kinderen in Nijkerk hebben een goede sociale weerbaarheid en krijgen in Nijkerk de kans om deze competentie te ontwikkelen.
- We zetten in op vroegsignalering en helpen ouders en de omgeving om in gesprek te gaan met het kind.
- We versterken cultuuronderwijs op- en rond scholen door inzet van de Cultuurmakelaar.

III. Aandacht voor gezonde lichaamshouding en voldoende rust en slaap

- Kinderen worden bewust van hun houding op school tijdens en ook thuis achter de tablet/pc of tv. Kinderen die de eigen houding kunnen corrigeren hebben in de toekomst ook profijt hiervan wanneer ze gaan werken.
- Vormen van laagdrempelige hulp helpen ontwikkelen aan kinderen en jongeren met psychische klachten. We verliezen de rol van ouders hierbij niet uit het oog.

IV. Alcohol-, drugs- en rookvrij opgroeien

Speerpunten uit het plan van aanpak Samen sterk tegen drugs in Nijkerk:

- We willen bewustwording creëren over drugsgebruik onder ouders en jongeren.
- We zetten in op vroegsignalering en kortdurende interventies, om te voorkomen dat mensen een verslaving ontwikkelen. We willen een goede toeleiding naar zorg (lichte of zwaardere ondersteuning waar nodig).
- We richten ons op de omgevingsfactoren, familie en vrienden en nazorg.

2. Ontwikkelingskansen kinderen

I. Vroegtijdig voorkomen en aanpakken van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen

- Kinderen worden in de voor- en vroegschoolse periode voorbereid om met zo min mogelijk ontwikkelingsachterstanden aan groep 3 van de basisschool te beginnen.
- Ondersteunen van initiatieven om kinderen in de gemeente Nijkerk zoveel mogelijk gebruik te kunnen laten maken van speciale voorschoolse voorzieningen, zodat ze Nijkerk niet uit hoeven.
- Wij werken volgens een gemeentebrede aanpak voor laaggeletterdheid.

II. Alle Nijkerkse kinderen gaan naar school en behalen waar mogelijk hun startkwalificatie

- Met alle betrokken partijen werken aan een eenduidige aanpak van thuiszitten en verzuim. Hierbij gebruik makend van het landelijk en regionaal Thuiszitterspact.
- Leerrechtambtenaren betrekken vanuit hun preventieve-, adviserende- en informatieve rol en vroegtijdig het (sociale) netwerk van het kind betrekken, voor een sluitende ketenaanpak.

III. Er is in de gemeente Nijkerk een dekkend netwerk aan voorzieningen aanwezig, om goed passend onderwijs mogelijk te maken

- Geen kind Nijkerk uit! Samen met schoolbesturen (LEA) en samenwerkingsverbanden onderzoeken op welke wijze meer passend onderwijs in Nijkerk geboden kan worden, zodat minder kinderen Nijkerk uit hoeven.
- Het beter afstemmen en verbinden van het Nijkerkse onderwijs en jeugdhulp, bijvoorbeeld met behulp van onderwijs-zorgarrangementen.

IV. De verbinding en de aansluiting tussen onderwijs, economie en arbeidsmarkt wordt verstevigd

- De gemeente zet in op het toeleiden van jongeren zonder opleiding naar een passende onderwijsplek, baan en zorg.
- Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt versterken, met extra aandacht voor arbeidsmarktpositie van kwetsbare doelgroepen (bijvoorbeeld: leerlingen van het Prakrijk Onderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs).

3. Meedoen en meedenken

I. We willen kansen creëren voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen om te participeren in de samenleving en zich te ontwikkelen

- We willen de toegang schuldhulpverlening voor de Nijkerkse inwoners optimaliseren.
- We willen de inkomensondersteunende regelingen vereenvoudigen en verbeteren.

II. We zetten in op preventie en vroegsignalering van financiële problemen die 'meedoen' belemmeren

- We zetten in op preventie en vroegsignalering van schulden en willen daarmee het bereik van jongeren en gezinnen in armoede vergroten.
- We willen dat jongeren en/of gezinnen financiële educatie en ondersteuning krijgen bij het om kunnen gaan met geld.

III. Er wordt een structuur gevonden waardoor participatie meerjarig geborgd is

- Jeugdigen oefenen daadwerkelijk invloed uit op het beleid of aspecten daarvan in het Nijkerkse, door deelname aan structuren en overleggen waarin zij hun invloed kunnen doen gelden.
- Jeugdigen en hun ouders worden vanuit de gemeente actief gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan de samenleving. Bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk, en door mee te denken en te doen bij de ontplooiing van (nieuwe) initiatieven.

4. Gezinsvriendelijke ondersteuning

I. Inzetten op preventie, inclusief opvoedondersteuning

- Een goede infrastructuur voor opvoedvragen in Nijkerk, uit de sociale basisinfrastructuur (implementeren positief opvoeden).
- Het ontwikkelen van steun vanuit de samenleving, bijvoorbeeld via steungezinnen.
- Benutting van landelijke programma's, zoals 'Kansrijke Start', 'Scheiden zonder schade' en 'Geweld hoort Nergens Thuis'.
- Bevorderen dat de Verwijsindex en vernieuwde Meldcode (nog) beter benut worden en geborgd zijn.

Centering Pregnancy (CP) is een Amerikaanse aanpak die door TNO naar Nederland is gehaald. CP heeft voor de verloskundige vele voordelen, zie hiervoor een artikel in het AD van 23 mei 2016: '[Groepssessie van zwangeren blijkt goed voor moeder en kind](#)'.

II. Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

- Samenwerking huisartsen en gebiedsteams bevorderen.
- Bekendheid van het aanbod van gebiedsteams voor inwoners vergroten.
- Faciliteren dat jeugdigen een mentor uit het eigen netwerk kunnen krijgen.
- Voor Multiprobleem-gezinnen wordt een effectieve aanpak ontwikkeld.

III. Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

- Benut bewezen effectieve interventies.
- Pleeggezinnen worden beter ondersteund.
- Zet alles in om kinderen zo thuisnabij te kunnen opvangen.
- Kleinschalige en gezinsgerichte voorzieningen worden ontwikkeld.

IV. Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

- Benut bewezen effectieve interventies.
- Pleeggezinnen worden beter ondersteund.
- Zet alles in om kinderen zo thuisnabij te kunnen opvangen.
- Kleinschalige en gezinsgerichte voorzieningen worden ontwikkeld.

V. Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

- Jeugdhulp Veilig Thuis en jeugdbescherming is snel beschikbaar voor het gebiedsteam als deze nodig is.
- Ouders en jeugdigen zijn altijd betrokken bij beslissingen.
- Voor de professional in gebiedsteams is een passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum beschikbaar.
- Administratieve lasten worden zoveel mogelijk vermeden.

<https://www.tno.nl/nl/aandachtsgebieden/gezond-leven/prevention-work-health/gezond-en-veilig-opgroeien/de-eerste-duizend-dagen-van-het-kind/>
<http://www.ad.nl/nieuws/groepssessie-zwangeren-goed-voor-moeder-en-kind-a17c3274/>

